

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 3.2.2004
KOM(2004) 72 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

**valmistelutoimen toteuttamisesta Euroopan teollisuuden mahdollisuuksien
kohentamiseksi turvallisuutta koskevan tutkimuksen alalla
Tavoitteena ohjelma Euroopan turvallisuuden parantamiseksi tutkimuksen ja
teknologian avulla**

Johdanto

Eurooppa on tullut historiallisessa kehityksessään uuteen vaiheeseen, jolle ovat tunnusomaisia mittavat poliittiset, demografiset, sosiaaliset ja taloudelliset muutokset. 25 jäsenvaltiota käsittävän Euroopan unionin haasteena on kyetä mukautumaan muuttuvaan ympäristöön ja menestymään siinä mutta säilyttää samalla johtotähtenään unionin perusarvot ja -tavoitteet.

Turvallisuus on merkittävä maailmanlaajuinen haaste, joka on viime aikoina noussut entistä näkyvämmiin esiin maailman tapahtumien ja yhteiskunnallisten muutosten myötä.. Jotta Eurooppa voisi vastata tehokkaasti ja innovatiivisesti nykyisiin ja tuleviin turvallisuushaasteisiin, sen on investoitava ”turvallisuuskulttuuriin”, jossa otetaan yhdessä käyttöön turvallisuusalan teollisuuden ja tutkimusyhteisön toistaiseksi suhteellisen heikosti hyödynnetyt voimavarat.

Komissio aikoo Euroopan parlamentin, ministerineuvoston sekä alan teollisuuden pyynnöstä¹ käynnistää valmistelutoimen² turvallisuutta koskevan tutkimuksen alalla. Toimen myötä on määrä saada aikaan kattava ohjelma vuoden 2007 jälkeen.

Tämän tiedonannon tarkoituksena on selostaa, miksi yhteisön tasolla tarvitaan toimia, sekä esitellä, minkä tyyppisiä kysymyksiä on tarpeen selvittää ensimmäisessä vaiheessa (valmistelutoimi). Niin ikään selostetaan sovellettavia menettelyjä (työohjelma ja osallistumisäännöt).

Valmistelutoimi on komission panos laajempaan EU:n toimien kokonaisuuteen, jonka avulla pyritään vastaamaan Euroopan kohtaamiin haasteisiin ja uhkiin. Näitä haasteita ja uhkia määritetään muun muassa Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2003 hyväksymässä Euroopan turvallisuusstrategiassa. Valmistelutoimi täydentää jäsenvaltioiden ja EU:n muiden toimielinten toimintaa tällä alalla. Valmistelutoimessa keskitytään erityisesti kehittämään korkeatasoiseen turvallisuuteen tähtäävää tutkimusohjelmaa, ja siinä tullaan ottamaan huomioon neuvostossa ja hallitusten välisessä konferenssissa jatkossa tehtävät päätökset, jotka koskevat puolustusvoimavarojen kehittamisestä, tutkimuksesta ja hankinnasta sekä puolustusmateriaaleista vastaavan viraston perustamista.

Euroopan haasteet

Turvallisuus on kehittyvä käsite, joka asettaa 25 jäsenvaltion EU:lle monia haasteita. Haasteet liittyvät useisiin nykyisin sovellettaviin ja kehitteillä oleviin EU:n politiikkoihin³, kansalaisia

¹ Euroopan parlamentin päätöslauselma 172 (huhtikuu 2002), Brysselissä keväällä 2003 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät (21. maaliskuuta 2003). EU:n kilpailukykyneuvoston päätelmät (13. toukokuuta 2003), Thessalonikin Eurooppa-neuvoston päätelmät (20.–21. kesäkuuta 2003), Star 21 (ilmailu- ja avaruusalan strategiakatsaus 2000-luvulle.)

² Valmistelutoimien perustana on varainhoitoasetuksen (N:o 1605/2002) 49 artiklan 2 kohdan b alakohta sekä varainhoitoasetuksen täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen (N:o 2342/2002) 32 artiklan 2 kohta. Valmistelutoimien tarkoituksena on valmistella ehdotuksia tulevia yhteisön toimia varten.

³ Näihin kuuluvat kilpailukykyä (KOM(2003) 704), liikennettä, ympäristöä, energiaa, terveyttä, kuluttajansuojaa, rahoitusta, kauppaa, avaruutta ja televiestintää koskevat politiikat sekä yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) ja Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP). Niin ikään tärkeä politiikan ala on oikeus- ja sisäasioita koskeva politiikka.

askarruttaviin kysymyksiin (kuten suojautumiseen terrorismia vastaan) sekä näiden kysymysten tehokkaan hoitamisen edellyttämien hallintorakenteiden käyttöönottoon.

Euroopan turvallisuusstrategiassa "*Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa*", jonka unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva neuvoston pääsihteeri esitteli ensimmäisen kerran Thessalonikin Eurooppa-neuvostossa ja jonka Eurooppa-neuvosto hyväksyi joulukuussa 2003, määritellään maailmanlaajuiset haasteet ja keskeiset uhat. Unionin haasteena on nyt kehittää ja ylläpitää valmiuksia sellaisten turvallisuuteen liittyvien kysymysten hoitamiseksi, jotka koskevat Euroopan kansalaisten ja koko Euroopan yhteistä etua⁴. Asiakirjassa esitettiin unionille kolme strategista tavoitetta:

- i. *Uhkien torjuminen.* Unionin on käytettävä laajasti eri välineitä sellaisten nykyisten uhkien kuten terrorismin, joukkotuhoaseiden leviämisen, toimintakyvyttömiä valtioiden syntymisen, alueellisten konfliktien ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.
- ii. *Turvallisuuden rakentaminen naapurialueilla.* Laajentumisen myötä EU:n pinta-ala kasvaa 34 prosenttia, ja 25 maan EU:lla on rajanaapureinaan epävakaita alueita. EU:n on myös huolehdittava siitä, että koko sen uudella, entistä monimuotoisemmalla alueella vallitsee yhdenmukainen korkea turvallisuustaso.
- iii. *Toimivalle monenvälisyydelle perustuva kansainvälinen järjestelmä.* Turvallisuus ja vauraus edellyttävät toimivaa monenvälistä yhteistyötä maailmassa, jolle ovat tunnusomaisia globaalit uhat, markkinat ja tiedotusvälineet. Mikään Euroopan maa ei pysty ratkaisemaan nykyisiä ja tulevia laajoja ja monimutkaisia turvallisuusongelmia pelkästään omin voimin.

Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että unionilla on käytössään teknologisesti kaikkein kehittyneimmät välineet, joilla kyetään ennakoimaan uusia turvallisuusuhkia ja vastaamaan niihin tavalla, joka palvelee unionin etuja ja kunnioittaa sen arvoja.

Euroopalla on monilla aloilla (kuten kaksikäyttöteknologioissa) ja erityisesti turvallisuuteen liittyvillä osa-alueilla teknologisia vahvuuksia muihin verrattuna. Siitä huolimatta:

- i. rakenteissa ja ohjelmissa on runsaasti päällekkäisyyksiä ja pirstaleisuutta,
- ii. turvallisuusjärjestelmien ja -infrastruktuurien yhteentoimivuuteen ja kustannustehokkuuteen liittyy merkittäviä ongelmia,
- iii. turvallisuuteen liittyvien siviili- ja sotilaallisten tutkimusalojen mahdollisuuksia keskinäiseen ajatusten ja tulosten vaihtoon ei ole kaikilta osin käytetty hyväksi.
- iv. alan TTK:hon investoidaan tunnetusti vähemmän kuin muualla maailmassa.

⁴ Eurooppa-neuvosto hyväksyi Euroopan turvallisuusstrategian lopullisen version 12. joulukuuta 2003. Strategiassa luodaan perusta Euroopan uuden turvallisuuskulttuurin kehittämiseksi, ja se pitää sisällään myös laajentuneessa EU:ssa tehtävää turvallisuuteen liittyvää tutkimusta koskevan kehyksen.

Euroopan on nyt hyödynnettävä vahvuuksiaan ottamalla käyttöön entistä koordinoitumpi ja yhtenäisempi toimintamalli innovaatiopolitiikassa ja tutkimuksessa. Tämä edistäisi myös pääsyä Barcelonan tavoitteeseen, jonka mukaan tutkimukseen ja kehittämiseen tehtävien investointien osuus olisi vuoteen 2010 mennessä kasvatettava 3 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Jos toimiin ei ryhdytä, kustannukset saattavat nousta sekä poliittisesti että Euroopan kansalaisten kannalta kohtuuttoman korkeiksi.

I. YHTEISÖN TUTKIMUKSEN JA TEKNOLOGIAN KEHITTÄMISEN TARVE TURVALLISUUDEN ALALLA

Euroopan on torjuttava uhkia, jotka ovat aiempaa monimuotoisempia, näkymättömämpiä ja ennalta arvaamattomampia. Tämä edellyttää toimintatapojen muuttamista sekä entistä innovatiivisempia keinoja, joiden avulla kyetään toimimaan monimutkaisissa tilanteissa ja takaamaan turvallisuus kattavasti ("kokonaisvaltainen turvallisuusajattelu").

EU:n on hyödynnettävä teknologisia vahvuuksiaan sellaisten valmiuksien rakentamiseksi, joiden avulla se voi suunnata merkittäviä voimavaroja rauhanturvatoimiin, humanitäärisen avun antamiseen ja valtiorakennetta tukeviin toimiin joko yksin tai kansainvälisten liittoumien jäsenenä⁵. Tämä edellyttää voimavarojen optimaalista käyttöä sekä Euroopan teollisuuden valmiuksien kehittämistä.

Koska maailma toimii yhä enemmän teknologian ja tietämyksen varassa, valmius uusien turvallisuushaasteiden kohtaamiseen edellyttää huippuosaamista tutkimuksen ja teknologian kehittämisen (TTK) alalla. Turvallisuutta koskevan tutkimuksen alalla on mahdollista saavuttaa merkittävää lisäarvoa ja mittakaavaetuja tehostamalla koordinoitua, yhdenmukaistamalla vaatimuksia ja yhtenäistämällä EU:n tasolla TTK-toimiin, valmiuksiin ja osaamiseen liittyviä toimintamalleja.

20 vuoden kokemus EU:n tutkimusohjelmista, jotka on toteutettu ”yhteisömetodia” soveltaen, on osoittanut TTK-yhteistyötoimien tehokkuuden sekä yhteishankkeiden arvon. Niiden avulla on kyetty yhdistämään teollisuuden toimia ja saatu aikaan tutkimuksen huippuosaamista sekä lisätty kustannustehokkuutta edistämällä todellista kilpailua ja yhteistyötä Euroopan tasolla. Tässä tiedonannossa kaavailtujen turvallisuutta koskevaan tutkimukseen liittyvien toimien ei ole tarkoitus korvata jäsenvaltioiden omia toimia tällä alalla. Sen sijaan niiden tavoitteena on toissijaisuusperiaatteen mukaisesti tukea, tehostaa ja täydentää jäsenvaltioiden toimia ja muodostaa samalla yhdenmukainen viitekehys Euroopan tasolla. Toimissa hyödynnetään synergiaa yhteisön ohjelmissa meneillään olevan TTK-työn ja politiikkaan liittyvän työn kanssa ja täydennetään tätä työtä.

Valmistelutoimi

Valmistelutoimen tarkoituksena on arvioida tarvetta jatkoaloitteelle, joka täydentäisi käynnissä olevia ja tulevia hallitusten välisiä järjestelyjä ja toimisi yhteistyössä niiden kanssa, olisi avoin kaikille EU:n jäsenvaltioille ja toimisi yhteisön periaatteiden pohjalta sekä

⁵ Niin kutsutut Petersbergin tehtävät on nimenomaisesti sisällytetty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklaan, ja ne muodostavat Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) kiinteän osan.

kaventaishi nykyistä kuilua EY:n puiteohjelmista tuetunyleisluonteisen siviilitutkimuksen ja puolustushankintojen tarpeita palvelevien kansallisten ja hallitusten välisten ohjelmien välillä.

Tärkeää on myös, että valmistelutoimen yhteydessä määritetään EU:n tasolla ja eurooppalaista lisäarvoa silmällä pitäen tapoja lähestyä kysymyksiä, jotka liittyvät loppukäyttäjyhteisön palvelemiseen. Tähän valtaosin julkisen sektorin organisaatioista koostuvaan käyttäjyhteisöön kuuluvat erityisesti valtion virastot ja elimet, turvallisuusvirastot, valtioista riippumattomat organisaatiot, teollisuus sekä laajemmin julkinen sektori.

Budjettivallan käyttäjä on komission ehdotuksesta myöntänyt⁶ 15 miljoonaa euroa⁷ vuodeksi 2004 valmistelutoimen ”Eurooppalaisen teollisuuden mahdollisuuksien kohentaminen turvallisuutta koskevan tutkimuksen alalla 2004–2006”⁸ käynnistämiseksi EY:n perustamissopimuksen 157 artiklan⁹ nojalla. Tarkoituksena on parantaa Euroopan kansalaisten turvallisuutta. Valmistelutoimen suunniteltu kesto aika on kolme vuotta, ja sen arvioitu kokonaisbudjetti on 65 miljoonaa euroa (jollei budjettivallan käyttäjä päättä muutoin).

Onnistuneella valmisteluvaiheella voidaan luoda perusta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökselle turvallisuutta koskevan eurooppalaisen tutkimusohjelman perustamisesta vuoden 2006 jälkeen määrittelemällä optimaalinen EU:n tason lisäarvo ja tutkimusohjelman painopisteet. Turvallisuutta koskevan eurooppalaisen tutkimusohjelman valmistelu käynnistetään virallisesti tämän tiedonannon antamisen myötä. Se on tarkoitus saada päätökseen valmistelutoimen päättymiseen mennessä. Tutkimusohjelman oikeusperustasta päätetään ja se pannaan täytäntöön EY:n perustamissopimuksen mukaisesti. Tässä yhteydessä otetaan huomioon tulevaan perustuslakisopimukseen liittyvä kehitys (mukaan luettuna puolustusvoimavarojen kehittämisestä, tutkimuksesta ja hankinnasta sekä puolustusmateriaaleista vastaavan viraston perustaminen), seitsemäs tutkimuspuiteohjelma ja muut asiaan liittyvät seikat.

II. VALMISTELUTOIMEN TOTEUTUS

1. VALMISTELUTOIMEN AIKANA TARKASTELTAVIA KYSYMYKSIÄ

Valmistelutoimi tarjoaa mahdollisuuden sellaisten kysymysten määrittämiseen ja tarkastelemiseen, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä vuodesta 2007 lähtien toteutettavan turvallisuutta koskevan eurooppalaisen tutkimusohjelman perustan luomiseksi.

Valmistelutoimi toteutetaan suorittamalla yhteisön tasolla joukko alustavia toimia (hankkeita ja tukitoimia), jotka on määritelty jäsenvaltioiden, teollisuuden ja tutkimusyksiköiden laajan

⁶ Budjettipäätös, joulukuun 2003 täysistunto.

⁷ 9 miljoonaa euroa 15 jäsenvaltion EU:ta varten sekä 6 miljoonaa euroa kymmentä uutta jäsenvaltiota varten (hyväksytään lisätalousarviona).

⁸ Komission tiedonannossa (KOM(2003) 113) ”Tavoitteena EU:n puolustustarvikepolitiikka” ehdotetaan maailmanlaajuiseen turvallisuuteen liittyvää huippututkimusta koskevan valmistelevan toimen käynnistämistä.

⁹ Perustamissopimuksen 157 artiklan 1 kohdan neljäs luetelmakohta: ”edistämään keksintöjä, tutkimusta ja teknologista kehittämistä koskevan politiikan antamien teollisten mahdollisuuksien parempaa hyväksikäyttöä”.

kuulemisen perusteella. Näiden alustavien toimien viitekehyksenä ja perustana ovat TTK-hankkeet ja selvitykset, jotka on jo toteutettu tai jotka ovat käynnissä Euroopan tasolla, alueellisesti, kansallisesti sekä valtioiden välillä, ja ne täydentävät niitä.

Hankkeiden tarkoituksena on tuoda esiin mahdollisuuksia vastata Euroopan kohtaamiin välittömiin turvallisuushaasteisiin sekä tarkastella mahdollisia teknisiä, sopimuksiin liittyviä sekä toteutusta koskevia kysymyksiä, joita on tarpeen työstää tulevaa ohjelmaa silmällä pitäen. Vuosittain myönnetään rahoitusta pienehkölle määrälle hankkeita (6–8 hanketta), joita voivat olla:

- tehtävälähtöiset hankkeet, jotka tuottavat konkreettisia tuloksia valikoiduilla painopistealueilla toimen kestoaikana;
- esinormatiiviset hankkeet osa-alueilla, jotka liittyvät standardeihin ja kansainvälisesti yhteentoimiviin järjestelmiin erityisesti puolustus- ja muiden turvallisuusorganisaatioiden välillä;
- hankkeet, joissa tarkastellaan inhimillisiä tekijöitä ja yhteiskunnallisia ja eettisiä arvoja, mukaan luettuina ihmisten käsitykset uhkista ja turvatoimista, ja hankitaan niiden edellyttämää osaamista.

Tukitoimien avulla pyritään vähentämään Euroopan rakenteiden hajanaisuutta, integroimaan heterogeenisia verkostoja ja saamaan lisää tietoa yksittäisillä aloilla nykyisin toteutettavista toimista. Lisäksi ne käsittävät sosioekonomisia ja markkinatutkimuksia, kartoitusta, skenaarioiden laatimista (mukaan luettuina uhka-analyysit) sekä teknologian kehityksen ennakkointia. Edelleen niillä on määrä edistää tulosten hyödyntämistä ja käyttöä. Tukitoimia toteutetaan pienekö määrä ehdotuspyyntöjen ja tarjouspyyntöjen avulla. Niiden aiheita ovat erityisesti:

- sellaisten edellytysten luominen, jotka vauhdittavat valmistelutoimen tulosten käyttöönottoa käyttäjäyhteisössä, mukaan luettuina yhteyksien luominen loppukäyttäjiiin, erityisesti valtion virastoihin ja elimiin, turvallisuusvirastoihin, valtioista riippumattomiin järjestöihin, teollisuuteen sekä laajemmin julkiseen sektoriin;
- alan toimijoiden verkostoituminen, käynnissä olevien toimien ja selvitysten vertailuanalyysi;
- sellaisten teknologioiden määrittäminen, joita tarvitaan Euroopan teollisuuden tulevia investointeja varten.
- Lisäksi tarkoituksena on perustaa yhdessä alan toimijoiden kanssa neuvoa-antava ja yhteisymmärryksen aikaan saamista edistävä foorumi. Mallina käytetään joillakin aloilla, kuten ilmailuteollisuudessa, jo käyttöön otettuja ja Eurooppa-neuvoston¹⁰ peräänkuuluttamia eurooppalaisia teknologian yhteistyöelimiä. Tavoitteena on laatia turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen pitkän aikavälin visio ja strateginen toimintasuunnitelma.

¹⁰ 20.–21. maaliskuuta 2003 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät.

2. VALMISTELUTOIMEN TYÖOHJELMA JA SOVELLETTAVAT MENETTELYT

Tässä kohdassa esitetään valmistelutoimen työohjelma ja selostetaan toimen yhteydessä sovellettavia menettelyjä. Valmistelutointa koskeva ehdotuspyyntö julkaistaan maaliskuun loppupuolella 2004. Tuettavat hankkeet valitaan ja niitä koskevat sopimukset tehdään vuoden 2004 jälkipuoliskolla.

Työohjelmassa sovelletaan tehtävälähtöistä lähestymistapaa. Toimien tulee olla yhteistyöhön perustuvia monitieteisiä ja useita eri toimijaryhmiä käsittäviä hankkeita, joissa tarkastellaan aihealueita laajasti ja strategisesti mutta jotka tuottavat samalla konkreettisia tuloksia perustaksi tulevalle turvallisuutta koskevalle tutkimusohjelmalle.

Toimien on määrä edistää teknologioiden, tietämyksen ja voimavarojen kriittisen massan muodostumista, jotta voidaan tarjota validoituja ratkaisuja todettuihin yksittäisiin turvallisuushaasteisiin. Lisäksi toimissa selvitetään ja pyritään saamaan aikaan edellytyksiä, jotka ovat tarpeen, jotta voitaisiin luoda suotuisa ympäristö turvallisuutta koskevaan tutkimukseen liittyvien Euroopan tieteellisten, teknologisten ja teollisten valmiuksien kohentamista varten.

Toimissa otetaan huomioon lainsäädäntöön ja sääntelyyn liittyvät aloitteet, joita toteutetaan parhaillaan yhteisön tasolla eri aloilla, kuten oikeus- ja sisäasioissa, verotus- ja tulliasioissa, ulkosuhteissa, liikenteen ja energian alalla, maataloudessa sekä terveys- ja muilla aloilla teknologioiden ja uudenlaisten ratkaisujen tukemiseksi. Myös toimiin yhteydessä olevat ohjelmat on tarpeen ottaa huomioon, jotta niiden ja valmistelutoimen toimet täydentäisivät toisiaan ja vältettäisiin päällekkäisyydet. Niin ikään on otettava huomioon meneillään oleva standardointityö.

2.1. TOIMINTA-ALAT

Toimien olisi tuettava EU:n politiikkaa ja aloitteita ja oltava sopusoinnussa EU:n politiikan ja arvojen kanssa. Niiden tulisi kohdistua erityisesti EU:n kansalaisia keskeisesti askarruttaviin turvallisuutta ja yksityisyyden suojaa koskeviin kysymyksiin sekä kysymyksiin, jotka koskettavat Euroopan yhteistä etua maailmanlaajuisesti tarkastellen. Lisäksi niissä olisi otettava huomioon seuraavat yleiset periaatteet:

- i. toimien relevanssi valmistelutoimen tavoitteiden kannalta sekä mahdollisuudet saada aikaan sellaisia konkreettisia ja todennettavissa olevia turvallisuuden parannuksia, jotka kyetään kehittämään valmiiksi asti valmistelutoimen keston aikana;
- ii. sellaisten markkinaolosuhteiden ja innovatiivisten mekanismien luominen, joiden avulla voidaan avata Euroopan teollisuudelle mahdollisuuksia saada suhteellista etua;
- iii. hankekonsortion kyky toteuttaa toimet onnistuneesti sekä huolehtia teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnasta ja tarvittaessa turvaluokitellun tiedon asianmukaisesta käsittelystä;
- iv. kestävien ja toimivien kumppanuussuhteiden, verkostojen ja työskentelymenetelmien luominen (julkissektorin) käyttäjien, teollisuuden ja tutkimusorganisaatioiden välille.

Valmistelutoimelle on yhteistyössä kansallisten viranomaisten, teollisuuden ja alan vaikuttajista koostuvan ryhmän (ks. luku III) kanssa määritetty seuraavat ensisijaiset tehtävät:

- tilannetietoisuuden parantaminen;

- verkotettujen järjestelmien turvallisuuden ja suojan optimointi;
- suojautuminen terrorismilta (mukaan luettuina bioterrorismi sekä biologisiin, kemiallisiin ja muihin aineisiin liittyvät uhat);
- kriisinhallinnan parantaminen (mukaan luettuina evakuointi, etsintä- ja pelastustoiminta, aktiivisten aineiden valvonta sekä korjaavat toimenpiteet);
- yhteentoimivien ja integroitujen tiedotus- ja viestintäjärjestelmien aikaansaaminen.

Toimien, joille valmistelutoimen yhteydessä myönnetään rahoitustukea, tulee olla hankkeita ja tukitoimia, jotka koskevat edellä esitettyjä painopistealueita. Ne on tarpeen vaatiessa koordinoitava asianmukaisesti eurooppalaisten standardointijärjestöjen tekemän työn kanssa. Hankkeet toteutetaan ehdotus- ja tarjouspyyntöjen avulla. Edellä luetellut painopistealueet eivät sulje pois mahdollisuutta valita tuettaviksi myös muita perusteltuja hankkeita. Valmistelutoimen painopisteitä tarkastellaan uudelleen vuosittain.

2.2 HANKKEET

A. Tilannetietoisuuden parantaminen

Tavoite: määrittää keskeiset uhat, joilla voi olla vaikutuksia Eurooppaan erityisesti sen maa- ja merirajoilla sekä yleisesti merkittävän omaisuuden kannalta. Tämä on määrä toteuttaa keräämällä, tulkitsemalla, yhdistämällä ja levittämällä tietoa asianmukaisella tavalla siten, että saadaan aikaan tietojen vaihtoa. Lisäksi voidaan kehittää ja demonstroida konsepteja ja teknologioita, joiden avulla voitaisiin parantaa tilannetietoisuutta tarvittavilla tasoilla.

Hankkeiden aiheita:

- Tilannetietoisuutta tukeviin järjestelmiin liittyvien konseptien, teknologioiden ja kapasiteetin demonstrointi maa- ja merirajojen valvonnan tehostamiseksi, erityiskohteena toimenpiteet, joilla tuetaan 25 maan EU:n uusien maarajojen sekä yleisesti merkittävän omaisuuden valvontaa ja seurantaa;
- Merkintä-, seuranta- ja jäljityslaitteiden tarkoituksenmukaisuuden ja hyväksyttävyyden demonstrointi. Tarkastelun kohteena ovat laitteet, joissa hyödynnetään irtaimen omaisuuden, tavaroiden ja henkilöiden paikantamista, tunnistamista ja seurantaa helpottavia kiinteitä ja liikkuvia monitoimintaisia antureita. Tähän sisältyvät myös älykäs dokumentointi (esim. biometriikka, automaattiset paikantamissirut) sekä tiedon analyysitekniikat (etäohjaus ja etäkäyttö).

B. Verkotettujen järjestelmien turvallisuuden ja suojan optimointi

Tavoite: analysoida olemassa olevia ja tulevia verkotettuja järjestelmiä, kuten viestintäjärjestelmiä, yleishyödyllisten laitosten järjestelmiä, liikennejärjestelmiä tai (verkossa tapahtuvan) kaupan ja liiketoiminnan verkkoja, niiden käyttöturvallisuuden, haavoittuvuuden ja keskinäisen riippuvuuden kannalta sen selvittämiseksi, miten voidaan toteuttaa suojatoimia sekä tietoteknisiä että fyysisiä uhkia vastaan.

Hankkeiden aiheita:

- Standardoitujen menetelmien ja päätöksentekovälineiden kehittäminen elintärkeisiin verkotettuihin infrastruktuureihin kohdistuvan potentiaalisen uhan luonteen sekä infrastruktuurien haavoittuvuuden arviointia varten.
- Sellaisten toimenpiteiden demonstrointi, joilla on tarkoitus parantaa julkisten, yksityisten ja valtion infrastruktuurien kannalta elintärkeiden osatekijöiden suojelua ja turvaamista turvallisuuden ylläpitämiseksi laajentuneessa EU:ssa.
- Havaitsemis-, ehkäisy-, reagointi- ja hälytyskyvyn kehittäminen tiedotus- ja valvontajärjestelmien parantamiseksi. Tässä yhteydessä olisi tarvittaessa käytettävä integroidusti avaruuteen sijoitettavaa kapasiteettia sekä maassa sijaitsevia kiinteitä ja langattomia järjestelmiä.

C. Suojautuminen terrorismilta (mukaan luettuina bioterrorismi sekä biologisiin, kemiallisiin ja muihin aineisiin liittyvät uhat)

Tavoite: määrittää ja asettaa tärkeysjärjestykseen materiaalisia ja tietoa koskevia vaatimuksia, joita terrorismin torjunta ja siltä suojautuminen asettavat valtioille, virastoille ja viranomaisille; tuottaa teknologiaratkaisuja uhkien havaitsemista ja tunnistamista, suojatoimenpiteitä ja uhkien vaarattomaksi tekemistä sekä vaarallisten aineiden, kuten biologisten, kemiallisten ja ydinainesten sekä joukkotuhoaseiden, leviämisen estämistä ja niistä huolehtimista varten.

Hankkeiden aiheita:

- Aktiivisten ja passiivisten anturitekniikoiden toimivan integroinnin demonstrointi; tekniikoiden on määrä sopia yhteen monien eri ilmaisu- ja tunnistamisjärjestelmissä käytettävien teknologia-alustojen ja tietojen korreloinnin tekniikoiden kanssa.
- Laajamittaista sekä laajoilla alueilla ja monia eri reittejä pitkin tapahtuvaa vaarallisten taudinaiheuttajien (isorokko- ja pernaruttobakteerin, C. botulinumin, Yersinia pestisin, verenvuotokuumevirusten, Francisella tularensisin ja muuntogeenisten organismien) leviämistä koskevien mallien kehittäminen validoidun mallin tuottamiseksi viranomaisten käyttöön.
- Sellaisten puhdistusteknologioiden ja -menettelyjen käyttökelpoisuuden validointi, joita käytetään henkilöstön, tilojen ja laitteiden puhdistamiseksi biologisista, kemiallisista tai muista aineista.
- Bioturvallisuustason 4 vaatimukset täyttävien laboratorioiden kokonaistarpeen arviointi ja määrittäminen laajentuneessa EU:ssa sitä silmällä pitäen, että voidaan taata optimaalinen täydentävyys ja toimivan verkottumismenetelmän kehittäminen.

D. Kriisinhallinnan parantaminen (mukaan luettuina evakuointi, etsintä- ja pelastustoiminta, aktiivisten aineiden valvonta sekä korjaavat toimenpiteet)

Tavoite: tarkastella toiminnallisia ja teknologisia kysymyksiä kolmesta eri näkökulmasta, jotka ovat kriisien ehkäisy, toimintavalmius sekä varsinaisen kriisitilanteen hallinta.

Hankkeiden aiheita:

- Yhteisten tiedonhallintavälineiden kehittäminen ja eri hätä- ja hallintatoimintojen tehokasta integrointia helpottavien mallien laatiminen. Erityistä huomiota on kehitettävä muun muassa organisaatorakenteisiin, organisaatioiden väliseen koordinointiin ja viestintään, hajautettuihin arkkitehtuureihin sekä inhimillisiin tekijöihin.

E. Yhteentoimivien ja integroitujen totiedotus- ja viestintäjärjestelmien aikaansaaminen

Tavoite: turvallisuusalan (perinteisten) tietojärjestelmien yhteentoimivuusratkaisujen kehittäminen ja demonstrointi, jonka avulla mahdollistetaan olemassa olevien ja uusien järjestelmien yhdistäminen suorituskäytännöiksi ja toiminnaltaan mukautumiskykyisemmiksi ryppäiksi. Yhteentoimivuuden tukemiseksi järjestelmätoimittajien hankkeissa on oltava mukana loppukäyttäjiä, ja niissä on otettava huomioon standardointi.

Hankkeiden aiheita:

- Konseptien ja arkkitehtuurien kehittäminen kansainvälisesti yhteentoimivia järjestelmiä ja standardeja varten sekä niiden demonstrointi olemassa olevilla ja potentiaalisilla käyttäjäryhmillä. Esimerkkejä ovat muun muassa ohjaus- ja johtamisjärjestelmät sekä viestintä- ja tiedonvaihtojärjestelmät. Huomiota olisi kiinnitettävä myös järjestelmän toiminnan luotettavuuteen, organisatorisiin näkökohtiin, tiedon luottamuksellisuuden suojaan sekä tiedon eheyteen.

2.3 TUKITOIMET

Vuosittain on tarkoitus toteuttaa pienehkö määrä tukitoimia (enintään kymmenen) koskien valikoituja aiheita. Aiheet painottuvat TTK-etenemissuunnitelmiin, vaatimuksia koskevien analyysien standardointiin sekä tiedonlevittämiseen, verkostointiin ja koordinoituihin toimiin, jotka ovat tarpeellisia Euroopan kansalaisten ja eurooppalaisen yhteiskunnan turvallisuuden parantamiseksi. Toimissa voidaan esimerkiksi:

- laatia skenaarioita strategisesti tärkeisiin kohteisiin ja voimavaroihin kohdistuvien uhkien ja kohdistuviksi koettujen riskien arviointia varten;
- yksilöidä riskien ja haavoittuvuuden vähentämisen kannalta keskeisen tärkeitä osatekijöitä (sosiaaliset, psykologiset, strategiset, tietoon liittyvät);
- laatia selvityksiä Euroopan turvallisuustietojärjestelmän teknisestä ja taloudellisesta toteutettavuudesta (mukaan luettuna avaruuteen sijoitetun kapasiteetin käyttö);
- kartoittaa jäsenvaltioissa toteutettaviin tarkastustoimenpiteisiin (tavaroiden ja henkilöiden tarkastukset) liittyviä hyviä toimintatapoja ja laatia arvio toimenpiteiden taloudellisesta elinkelpoisuudesta (kustannukset ja tehokkuus) sekä järjestelmien ja toimintojen siirrettävyydestä koko laajentuneen EU:n alueella käytettäväksi;
- kehittää menettelyjä ja hyviä toimintatapoja, joiden avulla voidaan EU:n tasolla määrittää oleellisia uusia teknologioita ja välineitä eri julkisten palvelujen tarpeiden perusteella.

2.4 HALLINNOINTI

Valmistelutoimen sekä kaikkien eurooppalaisen turvallisuusohjelman valmisteluun liittyvien toimien hallinnoinnista ja toteutuksesta vastaavat komission yksiköt.

Vaikka valmistelutoimen ja parhaillaan käynnissä olevan kuudennen puiteohjelman välillä on selviä eroja erityisesti tehtävälähtöisen lähestymistavan ja teollis- ja tekijänoikeuksia sekä osallistumista koskevien sääntöjen osalta, valmistelutoimeen liittyvien toimien hallinnoinnin perustana ovat yhteisön tutkimusohjelmissa nykyisin sovellettavat toimiviksi todetut menettelyt ja välineet.

Ehdotus- ja tarjouspyynnöt julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Ne perustuvat työohjelmaan, joka on laadittu yhteistyössä alan eri toimijoiden kanssa.

Hankkeita varten laaditaan avustussopimukset. Niiden pohjana käytetään avustuksia koskevia komission vakiosopimuksia ja lisäksi niihin sisällytetään tarpeen mukaan osia kuudennen puiteohjelman sopimuksista. Tässä yhteydessä noudatetaan tämän tiedonannon liitteessä esitettäviä periaatteita. Tukitoimesta tehdään joko avustussopimus, jos se valitaan rahoitettavaksi ehdotuspyynnön perusteella, tai palveluhankintoja koskeva sopimus, jos valinta tapahtuu tarjouspyynnön perusteella. Valmistelutoimi pyritään toteuttamaan mahdollisimman joustavasti ja yksinkertaisesti, jotta mahdollistetaan esitettyjen ratkaisujen optimaalinen testaus. Komissio noudattaa toteutuksen yhteydessä turvaluokiteltua ja luottamuksellista tietoa koskevia EU:n määräyksiä. Tarkempia tietoja toteutuksesta on liitteessä, joka sisältyy komission päätökseen valmistelutoimen toteuttamisesta Euroopan teollisuuden mahdollisuuksien kohentamiseksi turvallisuutta koskevan tutkimuksen alalla.

2.5 SEURANTA JA ARVIOINTI

Komissio raportoi säännöllisesti Euroopan parlamentille, neuvostolle ja jäsenvaltioille valmistelutoimen toteutuksen tuloksista ja edistymisestä. Raporteissa tarkastellaan:

- aloitteeseen liittyviä teknisiä toteutuksia ja muita aikaansaannoksia sekä suoritteita;
- missä määrin alan keskeiset toimijat ovat kyenneet yhdistämään osaamistaan ja päässeet yhteisymmärrykseen eurooppalaista turvallisuustutkimusta koskevasta strategiasta;
- mitä turvallisuutta koskevalta tutkimukselta tulevaisuudessa kaivataan, jotta sen avulla voidaan tukea EU:n politiikkaa eri aloilla sekä vastata muuttuvan maailman asettamiin uusiin turvallisuushaasteisiin.

III. PITKÄN AIKAVÄLIN NÄKYMÄT

Edellä selostettujen toimien täydentämiseksi ja turvallisuutta koskevan tutkimuksen pidemmän aikavälin näkymien hahmottamiseksi on perustettu alan vaikuttajista koostuva korkean tason ryhmä, jonka puheenjohtajina toimivat komissaarit Philippe Busquin (tutkimus) ja Erkki Liikanen (tietoyhteiskunta). Ryhmään kuuluu teollisuuden ja tutkimuslaitosten johtajia, eurooppalaisia korkean tason poliittisia vaikuttajia, Euroopan parlamentin jäseniä sekä tarkkailijoita hallitusten välisistä instituutioista.

Ryhmän tehtävänä on visioida ja pohjustaa turvallisuutta koskevalle EU:n TTK-työlle tulevaisuudessa asetettavia vaatimuksia sekä TTK-työn mahdollisuuksia vastata muuttuvan maailman uusiin turvallisuushaasteisiin.

Alan vaikuttajista koostuva ryhmä laatii politiikan tarpeita palvelevan raportin, jossa se selostaa visioitaan turvallisuutta koskevasta eurooppalaisesta tutkimuksesta. Komissio julkaisee aiheesta tiedonannon keväällä 2004.

IV. PÄÄTELMÄT

Tämä tiedonanto on komission vastaus Euroopan parlamentin, neuvoston ja teollisuuden useissa yhteyksissä esittämiin pyyntöihin. Lisäksi sillä vastataan erityisesti 13. toukokuuta 2003 kokoontuneen kilpailukykyneuvoston puheenjohtajan päätelmiin.

Valmistelutoimen käynnistäminen on ajankohtaista, koska Eurooppa kohtaa kasvavia turvallisuuteen liittyviä haasteita. Näitä haasteita tarkastellaan muun muassa äskettäin hyväksytyssä Euroopan turvallisuusstrategiassa. Valmistelutoimi on komission panos laajempaan EU:n toimien kokonaisuuteen, jonka avulla pyritään vastaamaan Euroopan kohtaamiin haasteisiin ja uhkiin. Valmistelutoimi täydentää jäsenvaltioiden ja EU:n muiden toimielinten toimintaa tällä alalla. Valmistelutoimessa keskitytään erityisesti kehittämään korkeatasoiseen turvallisuuteen tähtäävää tutkimusohjelmaa, ja siinä tullaan ottamaan huomioon neuvostossa ja hallitusten välisessä konferenssissa jatkossa tehtävät päätökset, jotka koskevat puolustusvoimavarojen kehittämisestä, tutkimuksesta ja hankinnasta sekä puolustusmateriaaleista vastaavan viraston perustamista. Lisäksi valmistelutoimi tukee Euroopan kasvualoitetta (neuvoston päätelmät, 16.–17. lokakuuta 2003) tarjoamalla mahdollisuuden kohentaa Euroopan teknologista ja teollista potentiaalia tällä alalla.

Tässä tiedonannossa esitetään valmistelutoimen päätavoitteet ja määritetään komission kaavailemat ensimmäiset toimet sekä menettelyt valmistelutoimen toteuttamista varten.

Komission tärkeimpiä kumppaneita kehittämistyössä ovat nyt ja myös jatkossa jäsenvaltiot, teollisuus ja tutkimusyhteisö. Valmisteluvaiheessa keskitytään toimen teknologisten painopisteiden lisäksi sosioekonomisiin näkökohtiin, osaamisen hankkimiseen sekä yleisen tietoisuuden lisäämiseen.

Valmistelutoimen on määrä johtaa vuonna 2007 käynnistyvään turvallisuutta koskevaan eurooppalaiseen tutkimusohjelmaan. Valmisteluvaiheesta saatavien kokemusten avulla voidaan varmistaa, että asiasta vastaavat EU:n toimielimet suunnittelevat tulevan tutkimusohjelman optimaalisesti ja että sitä varten osoitetaan tarvittavat rahoitusvarat. Samoin voidaan varmistaa, että ohjelman myötä pystytään luomaan sellaista teknologista huippuosaamista ja valmiuksia, joita EU tarvitsee voidakseen edistää rauhaa, turvallisuutta ja vaurautta sekä Euroopan sisällä että sen ulkopuolella.